

BOSHLANG'ICH TALIMDA O'YIN – TA'LIMIY FAOLIYAT SIFATIDA

Yoriyeva Moxigul Oltinova

Buxoro shahar 22-IDUM, boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada ta'lim sohasida pedagoglarning darsda har xil interfaol usullardan, o'yinlardan foydalanib sifatli dars rejalarini tashkil qilish haqida aytilgan. Bolalarning o'yinlari orqali ularda ijtimoiy foydali, ya'ni yuksak insoniy hislatlarni tarbiyanish ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Dunyoqarash, motiv, psixik, ijodiy va syujetli o'yinlar, afsonaviy obrazlar.

Abstract

This article tells about the organization of quality lesson plans by pedagogues in the field of education using various interactive methods and games. Through children's games, it is shown that socially useful, that is, high human feelings are cultivated in them.

Keywords: Worldview, motive, psychic, creative and plot games, legendary characters

Bolalarning yetakchi faoliyati o'yindir. Bolalarning o'yin faoliyatlari masalasi asrlar davomida juda ko'p olimlarning diqqatini o'ziga jalb qilib kelmoqda. Ma'lumki, bolaning yoshi ulg'ayib, mustaqil harakat qilish imkoniyati oshgan sari, uning atrofidagi narsa va hodisalar bo'yicha dunyoqarashi kengayib boradi. Bola atrofidagi narsalar dunyosini bilish jarayonida shu narsalar bilan bevosita amaliy munosabatda bo'lishga intiladi. Shu narsa ahamiyatliki, bola bilishga tashnaligidan atrofdagi o'zining haddi sig'adigan narsalari bilangina emas, balki kattalar uchun mansub bo'lgan, o'zining kuchi ham yetmaydigan, xaddi sig'maydigan narsalar bilan ham amaliy munosabatda bo'lishga intiladi. Masalan: bola avtomashinani yoki tramvayni o'zi haydagisi, rostakam otga minib yurgisi, uchuvchi bo'lib, samolyotda uchgisi va rostakam militsioner bo'lgisi keladi. Tabiiyki, bola o'zidagi bunday ehtiyojlarning birontasini ham xaqiqiy yo'l bilan qondira olmaydi. Bu o'rinda savol tug'iladi. Bolalarning tobora ortib borayotgan turli ehtiyojlari bilan ularning tor imkoniyatlari o'rtasidagi qarama-qarshilik qanday yo'l bilan xal qilinadi? Bu qarama-qarshilik birgina faoliyat orqali, ya'ni, bolaning o'yin faoliyati orqaligina hal qilinishi mumkin. Buni quyidagicha izohlab berish mumkin:

- birinchidan, bolalarning o'yin faoliyati qandaydir moddiy mahsulot ishlab chiqarishga qaratilgan faoliyat emas. Shuning uchun bolalarni o'yinga undovchi sabab (motiv) kelib chiqadigan natija bilan emas, balki shu o'yin jarayonidagi turli harakatlarning mazmuniga bog'liqdir;

- ikkinchidan esa, bolalar o'yin jarayonida o'z ixtiyorlaridagi narsalarni, o'zlarini qiziqtirgan, ammo kattalargagina mansub bo'lgan narsalarga aylantirib, xohlaganlaricha erkin faoliyatda bo'ladilar. Bolalarning o'yin faoliyatlari ularning jismoniy va psixik jihatdan garmonik ravishda rivojlanishi uchun birdan-bir vositadir. O'yin mashqlari an'anaviy ravishda muloqotga o'rgatish uchun o'yin mashqlari tizimi deb nomlanadi. Uning maqsadi psixoterapevtikdir. Ushbu o'yinlar maxsus metodika yordamida olib boriladi. Bu erda asosiy narsa har birida qanday o'rnatish [o'yin mashqlari](#) boshni beradi. Kattaroq o'spirinlar o'zlarining shaxsiyatiga juda qiziqish bildirishgani sababli, ularni uyushtirish mumkin « [psixologik o'yinlar](#)» ... Treningning maqsadi to'g'ridan-to'g'ri maktab o'quvchilari uchun shakllantirilishi kerak, masalan, boshqa odamlarni tushunishni o'rganish, o'zini baholash, tushunish, engish va o'zini namoyon qilish. Mavjud [turli xil turlari](#) o'yinlar: mobil, didaktik, o'yinlar - drammatizatsiya, konstruktiv. Erta bolalik davrida rol o'ynash elementlari paydo bo'ladi va shakllana boshlaydi. Rolli o'yinlarda bolalar o'zlarining kattalar bilan birga yashash istagini qondiradilar va maxsus, o'ynoqi tarzda munosabatlarni va mehnatni ko'paytiradilar. kattalar faoliyati. Leontyev A. N., D. B. Elkonin, A. V. Zaporozets rol o'ynash o'yinini etakchi deb atashdi tadbirlar maktabgacha yoshdagi bola. Rol o'ynash o'yinbolalar amaliyotining boshqa turlari bilan bog'liq holda paydo bo'ladi va mavjud: birinchi navbatda atrofdagi hayotni kuzatish, kattalar bilan hikoyalar va suhbatlar tinglash. Rol o'ynash o'yin kattalar harakatlari va ular o'rtasidagi munosabatlarni bolalar tomonidan ko'paytirilishidan iborat. Ya'ni, o'yinda bola kattalar va ularning munosabatlarini modellashtiradi. Ushbu turdagi o'yinlardan tashqari, maktabgacha yoshdagi bola bolaning intellektual rivojlanishiga, asosiy harakatlar va motor sifatlarini yaxshilashga yordam beradigan qoidalar bilan o'yinlarni o'rganadi. O'yin bolalar hayotida shunday ko'p qirrali faoliyatki, unda kattalarga mansub bo'lgan mehnat ham, turli narsalar haqida tafakkur qilish, xom-xayol surish, dam olish va xushchaqchaqlik jarayonlarining barchasi o'yin faoliyatida aniq bo'ladi. Shuni ham ta'kidlab o'tish kerakki, o'yin faqat tashqi muhitdagi narsa hodisalarni bilish vositasigina emas, balki qudratli tarbiya vositasi hamdir. Ijodiy va syujetli o'yinlarda bolalarning barcha psixik jarayonlari bilan birgalikda ularning individual hislatlari ham shakllanadi. Demak, ta'lim-tarbiya ishlarining muvaffaqiyati ko'p jihatdan bolalarning o'yin faoliyatlarini maqsadga muvofiq tashkil qila bilishga bog'liqdir. O'yin bolalar hayoli tomonidan yaratilgan narsa emas, aksincha, bolalar hayolining o'zi, o'yin jarayonida yuzaga kelib, rivojlanadigan jarayondir. Shuni ham ta'kidlash joizki, fan-texnika mislsiz rivojlanayotgan bizning hozirgi davrda hayratda qoldiradigan narsalar bolalarga go'yo, bir mo'jizadek ko'rinadi. Natijada ular ham o'zlarining turli o'yinlari jarayonida o'xshatma qilib (ya'ni, analogik tarzda), har xil hayoliy narsalarni o'ylab topadilar (uchar ot, odam mashina, gapiradigan daraxt kabilar). Bundan tashqari, bolalarning turli hayoliy narsalarni o'ylab chiqarishlari yana shuni anglatadi-ki, ular o'zlarining turli o'yin faoliyatlarida faqat atroflaridagi bor narsalarni emas, balki ayni chog'da ehtiyojlarini ham aks ettiradilar. Bolalarning o'yin faoliyatlarida turli hayoliy va afsonaviy

obrazlarni yaratishlari odamning (shu jumladan, bolalarning ham) tashqi muhitdagi narsa va hodisalarni aks ettirishi passiv jarayoni emas, balki faol, ijodiy yaratuvchanlik jarayoni ekanligidan dalolat

beradi. Maktabgacha yoshda uchta o'yin turi mavjud:

- bola tomonidan boshlangan o'yinlar - havaskor o'yinlar;
- ularni ta'lim va tarbiya maqsadida amalga oshiradigan kattalarning tashabbusi bilan paydo bo'ladigan o'yinlar;
- etnik guruhning tarixiy an'analaridan kelib chiqqan o'yinlar - xalq o'yinlari kattalar va kattaroq bolalar tashabbusi bilan paydo bo'lishi mumkin.

Ro'yxatda keltirilgan o'yinlarning har bir turi, o'z navbatida, turlari va pastki turlari bilan ifodalanadi. Shunday qilib, birinchi sinfga kiradi:

Ijodiy rol o'ynash o'yinlari. Kontseptsiya "Ijodiy o'yin» rolli o'yinlar, dramatzatsiya o'yinlari, qurilish-konstruktiv o'yinlarni qamrab oladi.

Rol o'ynash o'yin - Bu maktabgacha yoshdagi bola uchun asosiy o'yin turi. Bu o'yinning asosiy xususiyatlariga ega: bolalarning hissiy to'yinganligi va ishtiyoqi, mustaqilligi, faolligi, ijodkorligi.

Dramatzatsiya o'yinlari. Ular ijodiy o'yinlarning asosiy xususiyatlarini baham ko'rishadi: rejaning mavjudligi, rolga asoslangan va haqiqiy harakatlar va munosabatlar va xayoliy vaziyatning boshqa elementlari kombinatsiyasi. O'yinlar adabiy asar asosida quriladi: o'yin syujeti, personajlarning rollari, harakatlari va ularning nutqi asar matni bilan belgilanadi. O'yin dramatzatsiya bolaning nutqiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Qurilish o'yinlari - bu ijodiy o'yinning bir turi. Ularda bolalar o'z bilimlari va atrofdagi dunyo haqidagi taassurotlarini aks ettiradi. Qurilish va dizayn sohasida o'yinlarba'zi narsalar boshqalari bilan almashtiriladi: binolar maxsus yaratilgan qurilish materiallari va konstruktorlardan yoki tabiiy materiallardan quriladi (qum, qor).

Maktabgacha pedagogikada tayyor tarkib va qoidalar bilan o'yinlarni didaktik, mobil va musiqiy o'yinlarga bo'lish odat tusiga kiradi.

Didaktik o'yinlar - bu bolalarni o'qitish va tarbiyalash maqsadida pedagogik maktab tomonidan maxsus yaratilgan qoidalarga ega o'yin turlari. Didaktik o'yinlar bolalarni o'qitishda aniq muammolarni hal qilishga qaratilgan, ammo shu bilan birga, ularda o'yinning tarbiyaviy va rivojlantiruvchi ta'siri paydo bo'ladi. tadbirlar.

Ochiq o'yinlar. Ular turli xil harakatlarga asoslangan - yurish, yugurish, sakrash, toqqa chiqish va hokazo. Ochiq o'yinlar o'sib borayotgan bolaning harakatga bo'lgan ehtiyojini qondiradi, har xil motor tajribalarini to'plashga hissa qo'shadi.

An'anaviy yoki xalq o'yinlari. Tarixiy jihatdan, ular ko'plab talabalar va bo'sh vaqt o'yinlarini qo'llab-quvvatladilar. Xalq o'yinlarining mavzusi ham an'anaviy bo'lib, ular o'zlari va ko'pincha bolalar guruhlarida emas, balki muzeylarda namoyish etiladi. So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, xalq o'yinlari bolalarda umuminsoniy va aqliy

qobiliyatlarni shakllantirishga hissa qo'shadi. odam(sensorimotor muvofiqlashtirish, xatti-harakatlarning o'zboshimchaliklari, fikrlashning ramziy funktsiyasi va boshqalar, shuningdek, o'yinni yaratgan etnos psixologiyasining eng muhim xususiyatlari.

O'yinlarning asosiy turlarining tasnifi va xususiyatlarini o'rganib chiqib, biz o'yin degan xulosaga kelishimiz mumkin faoliyat - shaxsiyat rivojlanishidagi ajralmas qism. Bolalar o'yin faoliyatlarining yana bir xususiyati, o'yin jarayonida bolaning qiladigan xatti-harakatlari va bajaradigan rollarining ko'pincha umumiylik xarakteriga ega bo'lishidir. Buni shunday tushunish kerakki, bola o'zining turli-tuman o'yinlarida faqat o'ziga tanish bo'lgan yolg'iz bir shofyorning, vrachning, militsionerning, o'qituvchining, uchuvchining hatti-harakatlarinigina emas, balki umuman shofyorlarning, vrachlarning, o'qituvchilarning hamda uchuvchilarning hatti-harakatlarini aks ettiradi. Albatta, turmush tajribalari va faoliyatlari doirasi cheklangan bolalar o'zlarining o'yinlarida aniq odamlarni va ularning harakatlarini aks ettiradilar xolos. Masalan, oyisini, dadasini, akasini, o'qituvchisini va shu kabilarni. Bolalarning o'yinlarida esa bunday obrazlar umumiylik xarakteriga ega bo'la boshlaydi. Bolalarning o'yinlari atrofdagi narsa va hodisalarni bilish quroli bo'lishi bilan birga, yuksak ijtimoiy ahamiyatga ham ega. O'zgacha qilib aytganda, o'yin qudratli tarbiya qurolidir. Bolalarning o'yinlari orqali ularda ijtimoiy foydali, ya'ni yuksak insoniy hislatlarni tarbiyalash mumkin. Agarda biz bolalarning o'yin faoliyatlarini tashqaridan kuzatsak, o'yin jarayonida ularning barcha shaxsiy hislatlari (kimning nimaga ko'proq qiziqishi, qobiliyati, irodasi, temperamenti) yaqqol namoyon bo'lishini ko'ramiz. Shuning uchun bolalarning o'yin faoliyatlari, ularning individual ravishda o'rganish uchun juda qulay vositadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Ganievna K. N., Muhammadislom R. Psychological approach in teaching methods //Достижения науки и образования. – 2017. – №. 4 (17). – С. 101-102.
2. Ganiyevna K. N. The peculiarities of making perfect lesson plan //Достижения науки и образования. – 2018. – №. 5 (27). – С. 45-46.
3. Xaydarova N. G. IMPORTANCE OF LESSON PLANS IN TEACHING PROCESS //Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya: Nazariy va amaliy izlanishlar. – 2022. – Т. 1. – №. 10. – С. 68-70.
4. ХАЙДАРОВА N. Использование технологии интеллект-карт на уроках английского языка //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 8. – №. 8.